

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

มะเดื่อฝรั่ง หรือ ฟิก (Figs) จัดเป็นผลไม้สุภาพ 10 อันดับแรกของโลก ที่สามารถบริโภคเป็นทั้งอาหารและยา เนื่องจากเป็นผลไม้ที่อุดมด้วยวิตามินและเกลือแร่ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย มีธาตุแคลเซียม ธาตุโพแทสเซียม ธาตุฟอสฟอรัส และธาตุเหล็กสูงมาก แต่ไม่มีธาตุโซเดียมและคลอเรสเตอร์อล ในกรดอินทรีย์ของมะเดื่อฝรั่งมีคุณสมบัติช่วยสร้างสมดุลระหว่างความเป็นกรดต่างในร่างกาย มีโปรตีน Fictin ที่สามารถย่อยเนื้อได้ดี และมีปริมาณน้ำตาลธรรมชาติมากประมาณร้อยละ 83 ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานจากคาร์โบไฮเดรตที่ให้พลังงานความร้อนสูง อีกทั้งยังเป็นแหล่งอาหารประเภทให้เส้นใยสูง ช่วยในการกำจัดของเสียในร่างกาย สามารถป้องกันนิ่วและกระเพาะปัสสาวะอักเสบ ป้องกันโรคปอด ช่วยการฟอกตับ ม้าม และที่สำคัญได้มีสารยับยั้งและป้องกันเซลล์มะเร็งลำไส้ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักบริการคอมพิวเตอร์, 2549 : ออนไลน์)

การปลูกมะเดื่อฝรั่งมีมานานับพันปีในประเทศแถบลุ่มแม่น้ำเมดิเตอร์เรเนียนของยุโรปและแอฟริกาเหนือ และได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในประเทศ สเปน ตุรกี และอิตาลี บางพันธุ์สามารถปลูกได้ในแคลิฟอร์เนียทางใต้และพื้นที่แห้งแล้งของอเมริกา (สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2552 : ออนไลน์)

สำหรับในประเทศไทยได้เริ่มต้นตัวเมื่อมีการทดลองปลูกในสภาพแปลงปลูกที่มีอากาศร้อนในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างที่จังหวัดพิจิตร ผลปรากฏว่ามีการติดผลได้ดี คุณภาพของผลผลิตและรสชาติอร่อยไม่แพ้ต่างประเทศ จึงทำให้มีเกษตรกรหลายรายได้นำไปปลูกในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก หรือแม้แต่ภาคใต้ ก็ให้ผลผลิตได้ดีเช่นกัน (ทวีศักดิ์ ชัยเรืองยศ, 2551 : 71) แต่อย่างไรก็ตามเป็นการปลูกเพื่อจำหน่ายกิ่งพันธุ์ ไม่ได้ปลูกเพื่อจำหน่ายผลผลิต และเป็นการปลูกในลักษณะนอกโรงเรือน (อำนาจ ขาวเหลือง, 2552 : สัมภาษณ์) มีเพียงมูลนิธิโครงการหลวงเท่านั้นที่ได้มีการปลูกมะเดื่อฝรั่งในโรงเรือนหลังคาพลาสติกพร้อมตาข่ายกันแมลง เพื่อการผลิตเชิงพาณิชย์ และป้องกันความเสียหายจากสภาพภูมิอากาศ และศัตรูธรรมชาติ (ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนาวงศ์, เบ็ญจรัตน์ ทองยี่น และสาวตรี ทิววงศ์, 2550 : 25)

มูลนิธิโครงการหลวง เป็นหนึ่งในโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการปลูกพืชเสพติดของชาวเขา โดยส่งเสริมการปลูกพืชเมืองหนาวทดแทนการปลูกพืชเสพติด อีกทั้งยังได้ทดลองวิจัยพันธุ์พืชที่จะสามารถขยายพันธุ์ให้แก่ราษฎร เพื่อนำไปปลูกเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งศูนย์ / สถานีต่างๆ ในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคเหนือตอนบน รวม 4 สถานีวิจัย และ 38 ศูนย์พัฒนา (มูลนิธิโครงการหลวง ฝ่ายพัฒนา, 2551 : 1)

เมื่อปี พ.ศ. 2522 มูลนิธิโครงการหลวงและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้นำต้นพันธุ์มะเดื่อฝรั่งจากต่างประเทศกว่า 10 สายพันธุ์มาทดลองปลูกที่สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่เป็นแห่งแรก เพื่อเป็นไม้ผลที่สร้างรายได้ให้แก่ชาวไทยภูเขาแทนการปลูกฝิ่น แต่ประสบปัญหาเรื่องของแมลงและเชื้อโรค อีกทั้งมะเดื่อฝรั่งเป็นพืชที่ไม่ถูกกับอากาศเย็นจัดของดอยอ่างขาง ทำให้การปลูกไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ต่อมาทางโครงการหลวงได้ทดลองนำไปปลูกที่สถานีเกษตรหลวงปางดะ ซึ่งมีสภาพอากาศที่ร้อนชื้น และปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกตามแบบญี่ปุ่น โดยการปลูกในโรงเรือนและมีการตัดแต่งกิ่ง ปรากฏว่ามะเดื่อฝรั่งให้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ (สมพร คารัมย์ และรัฐพล จันทรโสภา, 2552 : 89) ในปัจจุบันการปลูกมะเดื่อฝรั่งได้มีการส่งเสริมให้เพาะปลูกในพื้นที่ของสถานี / ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นและสามารถจำหน่ายได้มากขึ้น ตามรับสั่งของประธานมูลนิธิโครงการหลวงที่ต้องการให้มะเดื่อฝรั่งเป็นที่รู้จักแพร่หลาย (สาวิตรี ทิววงศ์, 2552 : สัมภาษณ์) และเมื่องานโครงการหลวง ครั้งที่ 39 ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 7 – 17 สิงหาคม พ.ศ. 2551 ที่ผ่านมา มะเดื่อฝรั่งได้ถูกนำมาเป็นผลิตภัณฑ์เด่น และจากรายงานสรุปยอดขายมะเดื่อฝรั่งที่เพาะปลูกในพื้นที่โครงการหลวงมีแนวโน้มที่สูงขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ประมาณร้อยละ 87 คิดเป็นมูลค่าที่เพิ่มขึ้น 10,893.74 บาท (มูลนิธิโครงการหลวง ฝ่ายตลาดเชียงใหม่, 2552 : โปรแกรมสำเร็จรูป) และจากแนวโน้มของปริมาณผลผลิตและรายได้จากการปลูกมะเดื่อฝรั่งดังกล่าว งานไม้ผลส่วนกลาง มูลนิธิโครงการหลวงจึงได้สังเกตเห็นว่าไม้ผลประเภทนี้น่าจะนำมาส่งเสริมให้แก่เกษตรกรเพาะปลูก เนื่องจากเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากการปลูกพืชฝัก ฉะนั้น การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ข้อมูลต้นทุนมีความถูกต้อง และสามารถใช้ในการวางแผนการผลิตและการบริหารงาน เพื่อความมีประสิทธิภาพที่ยั่งยืน

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกมะเดื่อฝรั่งซึ่งมูลนิธิโครงการหลวงได้ปลูกเพื่อการค้า ภายใต้การปลูกในโรงเรือนพลาสติก ที่ทำให้ผลสดมีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด (ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวงศ์, เบ็ญจารัตน์ ทองยี่น และสาวิตรี ทิววงศ์, 2550 : 18) อีกทั้งยังทำให้ผู้บริหาร ศูนย์ / สถานีต่างๆ รวมถึงเกษตรกร ทราบถึง

ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกมะเดื่อฝรั่ง และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนและตัดสินใจในการลงทุนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกมะเดื่อฝรั่ง ของมูลนิธิโครงการหลวง

1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกมะเดื่อฝรั่ง ของมูลนิธิโครงการหลวง

1.3.2 วิธีการศึกษา

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้บริหารงานไม้ผล จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่ส่วนงานไม้ผลประจำส่วนกลาง จำนวน 1 คน และการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม เจ้าหน้าที่งานไม้ผลประจำสถานี จำนวน 1 คน คนงานที่ดูแลการเพาะปลูกประจำสถานี จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีประจำสถานี จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่คัดบรรจุประจำสถานี จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลทั่วไป วิธีการปลูก วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต้นทุน และกระบวนการปลูกมะเดื่อฝรั่ง

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการรวบรวมข้อมูลจริงด้านบัญชีและการเงิน ตามปีงบประมาณ (1 ตุลาคม – 30 กันยายน) โดยเก็บข้อมูลปีงบประมาณ 2550 และ 2551 รวมทั้งหมด 24 เดือน โดยการปลูกแต่ละรุ่นปลูกนั้นใช้ระยะเวลาประมาณ 7 - 8 เดือน และจากการค้นคว้าจากหนังสือ โปรแกรมสำเร็จรูปภายในองค์กร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และข้อมูลจากร้านค้าภายนอก

1.4 นิยามศัพท์

ต้นทุน หมายถึง ต้นทุนทั้งหมดของกระบวนการปลูกมะเดื่อฝรั่งตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงเพื่อให้ได้ผลมะเดื่อฝรั่ง

ผลตอบแทน หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้รับจากการจำหน่ายมะเดื่อฝรั่ง

มะเดื่อฝรั่ง หรือ ฟิก (Figs) มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Ficus Carica หมายถึง ไม้ผลเขตร้อนตระกูลเดียวกับหม่อน (Mulberry) ชอบแสงแดดจัด ผิวของผลจะมีสีเหลืองทอง และเมื่อสุกกรอบ

เนื้อในจะมีสีเหลืองอำพัน ส่วนเมล็ดจะเล็กเกือบกรูบรอบ สามารถรับประทานได้ทั้งผลสด และแปรรูปอบแห้ง

มูลนิธิโครงการหลวง หมายถึง โครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2512 โดยเริ่มดำเนินงานวิจัยพืชเมืองหนาวให้ชาวไทยภูเขาปลูกทดแทนฝิ่น เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (เนตรนภา สมใจ, 2550 : 3)

งานผลิต หมายถึง งานที่ทำให้เกิดผลผลิตจากการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ภายในศูนย์ / สถานี (มูลนิธิโครงการหลวง ฝ่ายการเงินและบัญชี, 2552 : ก)

งานจัดซื้อผลผลิต ฝ่ายตลาดเชียงใหม่ หมายถึง ส่วนงานที่รับผิดชอบด้านการรับซื้อผลผลิตจากศูนย์/สถานี ไม่ว่าจะเป็นผลผลิตที่ได้จากงานผลิต และจากการรับซื้อจากเกษตรกร อีกทั้งได้มีหน้าที่กำหนดราคารับซื้อผลผลิตที่รับซื้อจากศูนย์/สถานี และเกษตรกร

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อทราบต้นทุนและวิเคราะห์ผลตอบแทนการปลูกมะเดื่อฝรั่ง ของมูลนิธิโครงการหลวง และเป็นประโยชน์สำหรับเกษตรกรและผู้สนใจ สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการปลูกมะเดื่อฝรั่งต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved